

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΗ ΑΣΚΗΣΗ 6

ΧΗΜΙΚΕΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΙΟΝΤΩΝ

α. ανίχνευση ιόντων χλωρίου Cl^-

Όργανα – Συσκευές	Αντιδραστήρια – Υλικά
Δοκιμαστικοί σωλήνες (3) Σταγονόμετρα	διάλυμα υδροχλωρίου HCl 0,01M χλωριούχο νάτριο $NaCl$, χλωριούχου αργιλίου $AlCl_3$ και νιτρικό άργυρο $AgNO_3$. πυκνό διάλυμα νιτρικού οξέος HNO_3 διάλυμα αμμωνίας NH_3 1M

Διαδικασία 1.

1. Σε τρεις δοκιμαστικούς σωλήνες που αριθμούμε **1**, **2** και **3**, ρίχνουμε στον **1**, 5 - 6 mL από το διάλυμα υδροχλωρίου HCl 0,01M, στον **2**, 5 - 6 mL απιονισμένο νερό και με τη σπάτουλα μικρή ποσότητα $NaCl$ και στον **3**, 5 - 6 mL απιονισμένο νερό και με τη σπάτουλα μικρή ποσότητα $AlCl_3$. Σε τέταρτο δοκιμαστικό σωλήνα (**4**) ρίχνουμε 10 mL απιονισμένο νερό και με τη σπάτουλα μικρή ποσότητα $AgNO_3$.
2. Σε καθένα από τους σωλήνες **1,2** και **3** μεταφέρουμε από τον σωλήνα **4**, με σταγονόμετρο μερικές σταγόνες $AgNO_3$ και παρατηρούμε τη δημιουργία ιζήματος ή μη.
3. Στο φύλλο εργασίας γράφουμε τις παρατηρήσεις μας καθώς και τις αντίστοιχες χημικές εξισώσεις που γίνονται στους σωλήνες **1,2** και **3** σε ιοντική μορφή.
4. Προσθέτουμε, στο σωλήνα **1** μερικές σταγόνες από το π. HNO_3 , στο **2** μερικές σταγόνες από το διάλυμα αμμωνίας NH_3 1M και το **3** εκθέτουμε σε άμεσο ηλιακό φως ή στο φως του ανακλαστικού προβολέα.
5. Στο φύλλο εργασίας γράφουμε τις παρατηρούμενες μεταβολές τους τρεις σωλήνες.

β. ανίχνευση των ανιόντων Cl^- , Br^- , I^-

Όργανα – Συσκευές	Αντιδραστήρια – Υλικά
Δοκιμαστικοί σωλήνες (3) Σταγονόμετρα	διαλύματα αμμωνίας NH_3 1M και 25% χλωριούχο νάτριο $NaCl$ βρωμιούχο κάλιο KBr ιωδιούχο κάλιο KI διάλυμα νιτρικού αργύρου $AgNO_3$

Διαδικασία 2.

1. Σε τρεις δοκιμαστικούς σωλήνες που αριθμούμε **1**, **2** και **3**, ρίχνουμε 5 - 6 mL απιονισμένο νερό και με τη σπάτουλα μικρή ποσότητα στον **1**, χλωριούχο νάτριο $NaCl$, στον **2** βρωμιούχο κάλιο KBr και στον **3**,

- ιωδιούχο κάλιο KI, έτσι έχουμε παρασκευάσει διαλύματα NaCl, KBr και KI.
- Μεταφέρουμε με σταγονόμετρο σε καθένα από τους παραπάνω σωλήνες 2-3 σταγόνες αντιδραστήριου (διάλυμα νιτρικού αργύρου), αυτό που χρησιμοποιήσαμε και στη διαδικασία (α).
  - Παρατηρούμε το ιζήμα που δημιουργείται σε καθένα από τους σωλήνες καθώς και το χρώμα του.
  - Προσθέτουμε κατόπιν και στους τρεις σωλήνες, κατά σταγόνες αραιό διάλυμα αμμωνίας (1M). Ποια ιζήματα διαλύονται;
  - Στους σωλήνες που δεν διαλύθηκε το ιζήμα ρίχνουμε μερικές σταγόνες από πυκνό διάλυμα αμμωνίας (25%). Παρατηρείτε καμιά μεταβολή;

γ. ανίχνευση ανιόντων SO_4^{2-}

Όργανα – Συσκευές

- Δοκιμαστικοί σωλήνες (3)
- Σταγονόμετρα

Αντιδραστήρια – Υλικά

- διάλυμα υδροχλωρίου HCl 1M
- διάλυμα αμμωνίας NH₃ 1M
- πυκνό διάλυμα θειικού οξέος H₂SO₄
- θειικό νάτριο Na₂SO₄
- νιτρικό βάριο Ba(NO₃)₂

- Σε τρεις δοκιμαστικούς σωλήνες που αριθμούμε **1**, **2** και **3**, ρίχνουμε 5 - 6 mL απιονισμένο νερό και στον **1**, 1-2 σταγόνες από το πυκνό διάλυμα του θειικού οξέος H₂SO₄, ενώ στον **2**, με τη σπάτουλα μικρή ποσότητα θειικό νάτριο Na₂SO₄ και στον **3**, μικρή ποσότητα νιτρικού βαρίου Ba(NO₃)₂
- Στη συνέχεια σε κάθε σωλήνα από τους **1** και **2** προσθέτουμε 2 με 3 σταγόνες από το περιεχόμενο του σωλήνα **3** (αντιδραστήριο SO_4^{2-}). Τι παρατηρείτε;
- Αποβάλουμε το υπερκείμενο διάλυμα από τους σωλήνες **1** και **2** και προσθέτουμε στον **1** μερικές σταγόνες από το διάλυμα υδροχλωρίου HCl και στον **2** μερικές σταγόνες από το διάλυμα αμμωνίας NH₃. Υπάρχει καμιά μεταβολή; (καμιά)

Παρατηρήσεις: 1. Δοκιμάστε την περίπτωση, πριν ρίξετε στους σωλήνες το αντιδραστήριο, διαδικασία 2, να ρίξετε 2 με 3 σταγόνες αμμωνίας στον καθένα, ώστε η αντίδραση που θα ακολουθήσει να γίνει σίγουρα σε αλκαλικό περιβάλλον. 2. Καλλίτερα αποτελέσματα παρατήρησης του ιζήματος έχουμε αν καταφύγουμε σε φυγοκέντρηση του περιεχομένου των σωλήνων **1** και **2**.

δ. ανίχνευση κατιόντων Al^{3+}

Όργανα – Συσκευές

- Δοκιμαστικοί σωλήνες (4)
- Σταγονόμετρα

Αντιδραστήρια – Υλικά

- διάλυμα υδροχλωρίου HCl 1M
- διάλυμα αμμωνίας NH₃ 25%
- υδροξείδιο του νατρίου NaOH
- χλωριούχο αργίλιο AlCl₃

Διαδικασία 4.

1. Σε τρεις δοκιμαστικούς σωλήνες που αριθμούμε **1, 2** και **3** ρίχνουμε από 5 με 6 mL απιονισμένο νερό και με τη σπάτουλα μικρή ποσότητα χλωριούχο αργίλιο $AlCl_3$ στον καθένα.
2. Στον **4** ρίχνουμε από 10 με 12 mL απιονισμένο νερό και με τη σπάτουλα μικρή ποσότητα από το υδροξείδιο του νατρίου $NaOH$.
3. Στη συνέχεια με σταγονόμετρο μεταφέρουμε 2 με 3 σταγόνες, από το περιεχόμενο του σωλήνα **4**, αντιδραστήριο κατιόντων Al^{3+} , σε κάθε σωλήνα από τους **1, 2, 3**. Τι παρατηρείτε;
4. Στο σωλήνα **1**, προσθέτουμε περίσσεια από το αντιδραστήριο δηλ. από το περιεχόμενο του σωλήνα **4** και το μίγμα αναταράσσεται. Παρατηρείτε κάποια αλλαγή;
5. Στο σωλήνα **2**, προσθέτουμε σταγόνες από το διάλυμα υδροχλωρίου HCl 1M και το μίγμα αναταράσσεται. Παρατηρείτε κάποια αλλαγή;
6. Στο σωλήνα **3**, προσθέτουμε σταγόνες από το διάλυμα αμμωνίας NH_3 25% και το μίγμα αναταράσσεται. Παρατηρείτε κάποια αλλαγή;

Παρατηρήσεις: 1. Καλύτερα αποτελέσματα παίρνουμε (φαίνεται καθαρά το πυκνωματώδες ίζημα) αν, αντί διάλυμα υδροξείδιο του νατρίου $NaOH$, ρίξουμε σε κάθε σωλήνα **1, 2, 3**, 3 με 4 σταγόνες π. διάλυμα αμμωνίας και τους τοποθετήσουμε, για λίγα λεπτά, σε υδατόλουτρο. 2. Το ίζημα $[Al(OH)_3]$ που δημιουργείται στους σωλήνες είναι διαλυτό και στις τρεις περιπτώσεις, επαμφοτερίζον.

ε. ανίχνευση κατιόντων Fe^{3+}

Όργανα – Συσκευές

- Δοκιμαστικοί σωλήνες (4)
- Σταγονόμετρα

Αντιδραστήρια – Υλικά

- διάλυμα υδροχλωρίου HCl 1M
- χλωριούχος τρισθενής σίδηρος $FeCl_3$
- υδροξείδιο του νατρίου $NaOH$

Διαδικασία 5.

1. Σε δύο δοκιμαστικούς σωλήνες που αριθμούμε **1** και **2**, ρίχνουμε από 5 με 6 mL απιονισμένο νερό και στη συνέχεια με τη σπάτουλα μικρή ποσότητα χλωριούχου τρισθενή σιδήρου $FeCl_3$.
2. Στη συνέχεια σε κάθε σωλήνα προσθέτουμε 2 με 3 σταγόνες από το περιεχόμενο του σωλήνα **4**, (διαδικασία 4), που είναι και το αντιδραστήριο των κατιόντων Fe^{3+} και αναταράσσονται οι σωλήνες. Τι παρατηρείτε;
3. Στο σωλήνα **1**, προσθέτουμε περίσσεια από το αντιδραστήριο δηλ. από το περιεχόμενο του σωλήνα **4**, (διαδικασία 4), ενώ στο σωλήνα **2**, περίσσεια από το διάλυμα του υδροχλωρίου HCl 1M. Σημειώνουμε τις τυχόν μεταβολές.

ΧΗΜΙΚΕΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΙΟΝΤΩΝ

φύλλο εργασίας

α. ανίχνευση ιόντων χλωρίου Cl^-

	σωλήνας 1	σωλήνας 2	σωλήνας 3
περιέχει διάλυμα			
ρίχνουμε σταγόνες δ. $AgNO_3$			
χρώμα ιζήματος			
χημικός τύπος κ' όνομα ιζήματος			
χημική εξίσωση σε ιοντική μορφή			
	προσθήκη π. δ. HNO_3	προσθήκη δ. NH_3 1M	έκθεση στο φως
παρατηρήσεις	....	....	....

β. ανίχνευση των ανιόντων Cl^- , Br^- , I^-

	σωλήνας 1	σωλήνας 2	σωλήνας 3
περιέχει διάλυμα			
ρίχνουμε σταγόνες δ. $AgNO_3$			
χρώμα ιζήματος			
χημικός τύπος κ' όνομα ιζήματος			
χημική εξίσωση σε ιοντική μορφή			
προσθήκη δ. NH_3 1M			
παρατ/σεις	....	....	....
προσθήκη δ. NH_3 25%			
παρατ/σεις	....	....	....

γ. ανίχνευση ανιόντων SO_4^{2-}

	σωλήνας 1	σωλήνας 2
περιέχει διάλυμα		
ρίχνουμε σταγόνες δ. $Ba(NO_3)_2$		
χρώμα ιζήματος		
χημικός τύπος κ' όνομα ιζήματος		
χημική εξίσωση σε ιοντική μορφή		
αποβάλουμε το υπερκείμενο διάλυμα από τους σωλήνες και προσθέτουμε		
	δ. HCl 1M	δ. NH_3 1M
παρατηρήσεις	....	....

δ. ανίχνευση κατιόντων Al^{3+}

	σωλήνας 1	σωλήνας 2	σωλήνας 3
περιέχει διάλυμα			
ρίχνουμε σταγόνες δ. $NaOH$			
χρώμα ιζήματος			
χημικός τύπος κ' όνομα ιζήματος			
χημική εξίσωση σε ιοντική μορφή			
	προσθήκη περίσσιας δ. $NaOH$ - αναταράσσετε	προσθήκη δ. HCl 1M - αναταράσσετε	προσθήκη δ. NH_3 25% - αναταράσσετε
παρατ/σεις	....	....	....

ε. ανίχνευση κατιόντων Fe^{3+}

	σωλήνας 1	σωλήνας 2
περιέχει διάλυμα		
ρίχνουμε σταγόνες δ. NaOH		
χρώμα ιζήματος		
χημικός τύπος κ' όνομα ιζήματος		
χημική εξίσωση σε ιοντική μορφή		
	προσθήκη περίσσιας δ. NaOH -αναταράσσετε	προσθήκη δ. HCl 1M - αναταράσσετε
παρατηρήσεις	....	....

Την άσκηση επιμελήθηκε υπεύθυνος του Εκφε Γεράσιμος Κουρούκλης